

Asia: VN/549/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vanhusasiavaltuutetusta

Lausunnonantajan lausunto

Voidaanko esityksellä näkemyksenne mukaan parantaa ikääntyneiden asemaa ja edistää ikääntyneiden oikeuksia?

Hallituksen esityksessä ehdotettua vanhusasiavaltuutetun virkaa on pidettävä erittäin tervetulleena. Valtuutettu täydentää hyvin jo olemassa olevia valtuutettuja, joiden toiminta on osoittautunut tarpeelliseksi nykyisessä, jatkuvasti muuttuvassa yhteiskunnassa. Näin tulee olemaan vanhusasiavaltuutetunkin laita. Ikääntymistä on pidetty Suomessa lähinnä kestävyysvajeena, eikä ikääntyneiden merkitystä yhteiskunnassa ole pidetty myönteisenä asiana. Tilastojen mukaan tiedetään, että ikääntyneet ovat hyvin erilaisia ihmisiä niin taustoiltaan kuin terveydeltäänkin, mutta ikääntyneet ovat myös veronmaksajia ja aktiivisia toimijoita yhteiskunnassa. Tutkimusten perusteella tiedetään, että eliniän noustessa ikääntyneiden tarve hoivaan kasvaa. Tämä ei kuitenkaan voi olla ainoa asia, mikä saa huomiota ikääntyneistä puhuttaessa. Yhteistä vanhuuseläkeläisille on varsinaisen työelämän ulkopuolisuus, mikä johtuu siitä, että kun he jäävät virallisesti eläkkeelle, he poistuvat työvoimasta. Todellisuudessa ikääntyneet tekevät vapaaehtoistyötä, hoitavat lapsenlapsiaan tai jatkavat yritystoimintaa taikka käyvät ansiotyössä. Tästä on vain vähän tutkittua tietoa, eikä sen vaikutuksia kansantalouteen ole selvitetty. Ikääntyneiden oikeuksien ja tarpeiden toteutumisesta laajassa mielessä niin paikallisella kuin kansallisellakaan tasolla on liian vähän tietoa, jos tästä syystä valtuutetulla tulee olemaan tehtäväkenttää.

Onko teillä huomioita koskien valtuutetulle säädettäviä tehtäviä?

Toimialasäännöksen perustelujen tarkistamista esitetään seuraavasti. Hallituksen esityksessä on selvitetty laajasti muiden viranomaisten tehtäviä ja toimivaltaa. Jokaiselle viranomaiselle kuuluu osia asioista, jotka liittyvät ikääntyviin. Mikään näistä viranomaisista ei koordinoi ikääntyviin liittyvää tietoa kattavasti. Ehdotuksen 1 §:n perusteluissa vanhusasiavaltuutetun toimiala esitetään tekniikalla, missä poissuljetaan ne asiat, jotka eivät kuulu vanhusasiavaltuutetulle. Hallituksen esityksessä 1 §:n perusteluissa oleva kirjoitustapa voi johtaa liian kapea-alaiseen tulkintaan ja heikentää vanhusasiavaltuutetun tehtävien asianmukaista hoitamista mm. tiedonsaannin osalta. Pykälän perusteluihin tulisi lisätä tuo tiedon kerääminen eli koordinointi koskien kaikkia ikääntyviin

liittyviä asioita käsiteltiinpä asioita millä toimialalla tai missä viranomaisessa tahansa. Hallituksen esityksen nykytilan arvioinnissa sivulla 15 on mainittu edellä todetut asiat, josta ne olisi hyvä siirtää pykälän perusteluihin, jolloin ne sitoisivat paremmin muita viranomaisia ja toimijoita.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Ehdotuksen kohteena ovat lähinnä vanhuspalvelulain tarkoittamat ikääntyneet eli yli 65-vuotiaat vanhuuseläkkeellä olevat henkilöt, vaikka hallituksen esityksessä ei tällaista rajausta ole tehtykään. Tästäkin huolimatta olisi tarkoituksenmukaista lisätä esitykseen tilastoa ikääntyneiden lukumäärästä ja kehityksestä viime vuosina ja lähitulevaisuudessa. Luvut kertoisivat siitä, kuinka suuresta väestöryhmästä on kysymys.

Vanhuspalvelulain tarkoittamia kääntyneitä on jo Suomessa yli 1,3 miljoonaa ja vähintään vastaavassa suhteessa väestöstä EU:n jäsenvaltioiden n 500 miljoonasta asukkaasta. Tilastotietoa löytyy niin Tilastokeskukselta kuin esim. Eläketurvakeskuksen tilastoista sekä Eurostatista. Ikääntyneiden jakautumisesta Suomessa joko kunnittain tai alueittain olisi hyvä mainita myös esityksessä.

Auni-Marja Vilavaara
Ikävihreät ry